

संग्रहीत

२०१९८४/८२३

मात्रिक

नियक म

संग्रह संदर्भ

"Joint project of the Rajawade Sanshodhan Mandal, Dhule and the Yashwantrao Chavan Pralishthi, Mumbai."

(१)

॥ भथसंन्याससंचापारमः ॥

(2)
स० स०
१

॥श्रीगणेशायनमः॥ अथयति संध्या प्रारंभः॥ उक्तां बरधरं विष्फं शशवर्णकु
र्भुजं॥ प्रसन्नं वदनं ध्यायेत् सर्वावद्वोपशांतये॥ १॥ सच्चिदानं दरूपो यं कृष्मया कृष्ण
रिणे॥ नमो वेदां तेवेद्यागुरवर्बुद्धिमाशिण॥ २॥ ऊँ मं मं उकायनमः॥ ऊँ कं कालग्नि
रुद्धाये॥ ३॥ ऊँ कुं कूर्मायि॥ ऊँ
ऊँ पृथिव्यामे रुप एष्टकसिः॥ कूर्मेद्वता॥ सकन्दुष्टदः॥ ज्ञासने विवा॥ ऊँ पृथिव्याधत्ता लो
कादेविलं विष्फं नाधता॥ त्वं चधारय मादेवी प्रवित्रं कुरुत्वा सनं॥ इति पृथिव्यार्थना॥
ऊँ ब्रह्माद्यशेषपारं पर्यक्तमेण यावदुरुपादां बुजंतावत्प्रणोमीति शिरसि॥ गुण
रूप्योनमः॥ ऊँ पं परमगुरुभ्यो॥ ४॥ ऊँ पं परमगुरुभ्यो॥ ऊँ पं परमेष्टिगुरुभ्यो॥
इति वामस्कंघे॥ ऊँ गं गणं पतये॥ इति दक्षिणस्कंघे॥ ऊँ दुरुगायै॥ इति वामकुशी १
ऊँ क्षं क्षं त्रपालाय इति दक्षिणकुशो॥ ऊँ सप्तसरस्वत्यै॥ नामौ॥ ऊँ पं परमात्म

(2A)

ने परब्रह्मस्वरूपिणे श्रीमहाविष्णवेनमः इति हृदये ॥ ततो हृदयकमलमध्येसर्वतैजो
मयं परब्रह्मस्वरूपं प्रणवेध्यात्मा ॥ षट् प्राणायामान्कुर्यात् ॥ पंश्चात्प्रणवेन करसु द्विः ॥
प्रकोष्ठेमणिबंधेकृप्योर्हस्तेयोस्तलेः ॥ तस्मै चतुर्दयेचकरशुद्विरुदाहतः ॥ भूरग्या
त्मनेऽंगुष्ठाभ्यां ॥ भूवः प्राजापत्यात्मनेतर्जनीभ्यां ॥ ऊँ स्वः सूर्यात्मनेमध्यमा
भ्यां ॥ ऊँ संसोद्मात्मने सायं अध्यायाविशेषद्वृश्य ॥ ऊँ भूर्सुविः स्वः ब्रह्मात्मने
अनामिकायां ॥ ऊँ जनः ज्ञानात्मने कनिष्ठिकायां ॥ ऊँ तपः सत्यात्मने करतचक
रपृष्ठेभ्यां ॥ इति करन्यासः ॥ ऊँ भूरग्यात्मने हृदयाय ॥ ऊँ भूवः प्राजापत्यात्मने
शिरसेस्वाहा ॥ ऊँ स्वः सूर्यात्मने शिरवायैव षट् ॥ ऊँ भूर्सुविः स्वः ब्रह्मात्मेकं चायुँ ॥
ऊँ जनः ज्ञानात्मने नैव त्रयाय वौषट् ॥ ऊँ तपः सत्यात्मने अस्त्राय फट् ॥ इत्यंगम्या

(3)

संख्या० सं०
२

सः॥ ऊँतत्वः पुतोच्चारणेन प्रणवेन हृदयमारभ्यशिरः प्रभृतिपादां गुष्टपर्यंतक
 राभ्यां व्यापकं न्यौ सकर्तव्यः॥ ऊँततस्तालत्रयछोटकियायादशहिशिदिगंब
 धः॥ ऊँरमित्यग्निबीजे नै अग्निप्राकाशन्त्रयचिंतयेत्॥ ततः कराग्रं ब्रह्मरंधनि
 ध्याय॥ परमाकाशां विद्युतेत्॥ स्वरतारक सकाशां विद्युतेज समप्रभं॥ हृदि रुद्ध
 प्रणवं ध्यायेत् मिति ज्योतिपूर्वकं॥ ऊँनमो नारायणायेति मंत्रमष्टवारं जपेत्॥
 ऊँ प्रणवं स्यात् र्यामित्रूषिः॥ देवी गायत्री छंदः परमालादेवता जातव्यस्य गो
 गोत्रो ब्रह्म पुत्रकः श्वेतो वर्णः॥ उत्सात् स्वरः॥ क्षाना ग्निर्मुखं॥ अं बीजं॥ ऊँ श
 क्तिः॥ यं कीलकं॥ मोक्षार्थेजपेवनियोगः॥ अकारस्याग्नित्रूषिः॥ गायत्री छंदः॥ २
 ब्रह्मादेवता॥ क्षीबीजं॥ क्रियाशक्तिः॥ पीतो वर्णः॥ जाग्रद्वरुद्धा॥ भूख्यानं॥

(3A)

उदात्स्वरः ॥ ऋग्वेदोगार्हपत्योग्निरजोगुणः ॥ प्रातः सवनं विश्वजात्मा ॥ एथिवीत
त्वं ॥ सरस्यर्थक्रियावास्यर्थजपेविं ॥ उकारस्यवायुक्त्विः ॥ त्रिष्टुपूच्छंदः ॥ विष्टक्त्वेवता ॥
श्रीबीजं ॥ शानशक्तिः ॥ विकट्कृष्णः ॥ स्वमावस्त्राभुवर्णानं ॥ अनुदात्स्वरः ॥ यजुवेदी
दक्षिणाग्निः सत्त्वगुणः ॥ माध्यंदिनं सवनं ॥ तेजसाभात्मा ॥ ज्ञतरिक्षंतत्वं ॥ स्त्रिय
र्थक्रियाउल्पर्थजपेविं ॥ मकारस्यसूर्यक्त्विः ॥ जगतीच्छंदः ॥ ईश्वरोदेवता ॥
हीं बीजं ॥ द्वयशक्तिः ॥ श्वेतोवर्णः ॥ स्फुटावस्त्रासर्णानं ॥ स्वरितः खत्यः सामवे
दो आहवनीयोग्निः ॥ तमीगुणः सायं सवनं ॥ प्राज्ञभात्मा ॥ द्यौस्तवं मंहरार्थक्रिया
लयार्थक्रियालयार्थजपेविं ॥ उञ्जुर्द्वामात्रायाः वरुणक्त्विः ॥ विशाइच्छंदः पु

संन्या
३

रुषोदेवता॥ क्रीं बीजं॥ विजानशक्तिः सर्वेवणः तु योवरुज्जभूर्भुवः खरुजानानि ॥ उदा संध्या०
 तातुदात्तस्वरितः स्वरः ॥ अथर्वणवेदोन्नादो वासं वर्त्तको मिः सर्वगुणः ॥ सर्वाणि
 सवनानि सर्वे आत्मनः एथिव्यं तरि क्षेयो स्तलानि स्त्रियो रुज्जिसंहरथक्रियाग्यासु
 शुर्षलयार्थेजपेविः ॥ ऊँ ध्वनेऽब्रह्मा क्रृषिः ॥ अव्यक्तगायत्री छंदः ॥ परमानंदोदे
 वता ॥ द्यों बीजं ॥ चिछक्तिः नादः सरुपं वरुजानां ॥ उमन्यवरुजा ॥ ब्रह्मात्मामोक्षार्थेज
 पेविः ॥ हरिऊँ ॥ जगदंकुरुकंदाय सच्चिदानन्दमूर्तये ॥ गालितास्त्रिहुभेदायनमः ॥
 शांताविष्मृवे० ॥ १ ॥ यद्वाधाय दिद्भातियद्वाधाह्रिनवर्त्तते ॥ नमस्त्वं स्मेपरानन्दवपु
 षं परमात्मने ॥ २ ॥ यद्वानप्रभावेन द्वयते सकलं जगत् ॥ यद्वाना छेयमाप्नोति त ३
 स्मेज्ञानात्मने ममः ॥ ३ ॥ आनात्मभूतदहादो वात्मजुद्विस्त्रदेहिनां ॥ साविद्यातत्क

तोवधस्त्राशोमोक्षुच्यते॥४॥ अनात्म्यात्मधीर्विद्यस्त्राशोमोक्षुच्यते॥ बंध
 माक्षेनविद्येतेनित्यमुक्तस्यचात्मनः॥५॥ अथातःपरमहंसानांसमाधिंव्यास्या
 मः॥ सठद्वाच्यमविद्याशबलंब्रह्मब्रह्मणीव्यक्तं॥ अव्यक्तान्महत्॥ महतोहंका
 रः॥ अहंकरात्मचजन्मात्राणि॥ पञ्चतन्मात्रेभ्यःपञ्चमहाभूतानिपञ्चमहाभूतेभ्यो
 ऽरिलंजगत्॥ पञ्चमहाभूतानामकेकंद्विभासमंविभज्य॥ स्वसार्थभागंविहाय
 इतरेषुपञ्चभागेषुचतुर्धासमंविभज्यतेषांचतुष्णिभागानांस्वस्वभागपरित्या
 गेनपञ्चभागातरेषुद्वितीयभागसंयोज्यनं॥ पञ्चधापञ्चीकृतंपञ्चीकरणंभवति॥
 आधारोपापवादाभ्यांनिःप्रपञ्चप्रपञ्च्यते॥ पञ्चीकृतपञ्चमहाभूतानितकार्यंच
 सर्वविराट्कच्यते॥ एतत्खूलशरीरमात्मनःईदियेरथोपलाभि॥ जापंग

५

सन्या०

४

रितं तदुभयाभिमात्माविश्वः ॥ एतअयंजकारः अपंची कृतपंचमहाभूतानीत
 त्कार्यं च सप्तदशकं लिंगं भौतिकं हि रण्यगम्भईत्यच्यते ॥ एतत्सूक्ष्मशरीरं जगत्मनः
 करणेषु पसंहारो तेषु जागरितं संस्कारजः प्रस्यथः सविषयः स्वध्रः तदुभयाभिमा
 न्यात्मातैजसः एतअयंजकारः ॥ शरद्व्यक्तारणमात्मज्ञानं साभासमव्या कृ
 तमित्यच्यते ॥ तच्चनसन्नासंनापि सदसदसन्नभिन्नना भिन्ननापि भिन्नाभि
 न्नं कृतश्चन्ननिरवयवन्नवयवन्नोपयं कंतु केवलं ब्रह्मात्मैकत्वज्ञानापनोपयं
 सर्वप्रकारज्ञानोपसंहारो बुद्धेकारणात्मनावस्थानं स्फुष्टिः ॥ तदुभयाभि
 मान्योत्माप्राज्ञ एतअयंजकारः ॥ अकारख कारएवोकारोमकारएवमकारः ॥
 अं कारएवों कारोहमेवाहमात्मासाक्षी केवलं चिन्मावस्थरूपेनात्मानं त ४ संधा

(5A)

कार्यवक्तुनित्यशृङ्खुकसत्यस्वभावः परमानंदाप्रस्यनेताद्युभूतं परब्र
द्वै वाहमस्मीनिति सोहं ब्रह्मास्पीत्यभेदेना वस्त्रानं समाधिः ॥ तत्त्वमसि ॥ अहं
ब्रह्मास्मि ॥ प्रश्नानं ब्रह्म ॥ विज्ञानमानं द्वयम् ॥ सत्यज्ञानमनंतं ब्रह्म ॥ एकमेवो हृ
तीयं ब्रह्म ॥ आत्मेवेदं सर्वं ॥ सर्वं चत्विदं ब्रह्म ॥ अथ मात्माब्रह्मे त्यादिश्कतिभ्यः ॥
चिंतयेत्प्रणवात्मस्तु मात्मज्योतिहृदिष्टितं ॥ चैतन्यमात्रमपरं सोहमस्मीति
नित्यशः ॥ तत्र कार्योपाधिचैतन्यं जीवशाहृवाच्यं ॥ कारणोपाधिचैतन्यं ब्र
हृशाहृवाच्यं ॥ उभयत्र त्वैतन्यं मात्रलक्ष्यं लक्ष्यं पदार्थं ग्रहण सामर्थ्यं न अखंडे
कंरमंज्ञानार्थं भवति ॥ तत्र कार्योपाधिर्यंजीवः ॥ कारणोपाधिरीश्वरः ॥ का
र्यकारण तांहित्यापूर्णवोधोवशिष्यते इति ॥ अथ सगुणध्यानं ॥ विस्पंभास्त

(6)

संन्या०

५

कीरिणं गदवलयं गलोक सहारोदीर्णं धिंश्रोषीभूर्षस्कवक्षोमणिमकरमहाकुंउ संथा
 लामंडितांगं॥ हस्तोयच्चक्रशंखं बुजगदममलंपीत कौशेयवाससं॥ विद्युन्ता
 संसमुद्यदिनकरसदृशं पद्मसंस्तुनमामा॥ अथनिर्गुणध्यानं॥ हेहेद्वियमनो
 बुद्धिप्राणोहुं कृद्विलक्षणं॥ सच्चिदानन्दानं हातूयं प्रव्यगभूतं परब्रह्मे वाहमस्मी
 तितेतः प्रणवस्ववेदशारवागतमहावाक्याभ्यांध्याला॥ अष्टोत्तरशतं प्रणवन
 पंकुर्यति॥ प्राणायामन्नयं कुत्साजलपानोतः जलमध्ये अष्टदलं पद्मं संचिंतये॥
 तत्र सपरिवारं देवं अदित्यमंडुलात्महदयकमलाद्वाहस्तद्यगुंष्ठानामिकाभ्या
 प्रणवेन जावाहनसुद्यावामश्वासमागेणावाह्य॥ तत्रमंत्रः॥ आगछदेवदेवे
 शशं खचक्रगदायर्त॥ गहणात्संलुतां पूजां च क्रेस्मि-स्मिधिं कुरुं॥ सं

५

(6A)

स्तुपनमुदयासंरुद्धाये॥ सन्निधापनमुदयासन्निधाये॥ सन्निरोधनमुदयास
न्निरोध्यमस्मुखीमुदयासस्मुखीकृत्या॥ अवगुंठनमुदयाअवगुंठ्यादेवतायामु
क्तस्तुत्यानेषुस्वांगन्यासंकृत्वा॥ अंगेरैवअंगन्यासः॥ सकलीकरणंभवेत्॥ शंख
चक्रगदापद्मगरुडाख्यंधेनुमुद्रांवप्रदर्शयेत्॥ पंचोपन्नारैपूजांविधाय॥ ॐ
लंएष्ठियात्मनेयस्मात्मनेगंधंतन्मात्रप्रकृतानेदात्मनेपरमेश्वरायंगंधंसम
र्पयामि॥ इति कनिष्ठिकयोः॥ अहं आकाशात्मनेपरमात्मनेश्वरं तन्मात्रप्रकृ
त्यानेदात्मनेपरमेश्वरायपुष्पाणिसमर्पयामि॥ इत्यंगुष्टयोः॥ यंवायवात्म
नेपरमात्मनेस्पर्शतन्मात्रप्रकृत्यानेदात्मनेपरमेश्वरायधूयंसमर्पयामि॥
इज्जन्योः॥ ॐ रं अम्बात्मनेस्तपतन्मात्रप्रकृत्यानेदात्मनेपरमात्मनेश्वरा

(7)

सन्या० यदीपंस० इति मध्यमयोः ॥ ऊँ वेआवात्मने परमात्मने रसतन्मात्रप्रकृत्यानंदा
६ स्मने परमेश्वराय नैवेद्यं स० इत्यनामिकयोः ॥ ऊँ संशक्त्या सर्वात्मने परमात्मने
सर्वतन्मात्रप्रकृत्यानंदात्मने परमेश्वरापृष्ठां जलिं स० इति करसंपुरयोः ॥ इति पं
चोपचारैः मानसपूजां कृत्वा ॥ ततः वामिति अमृत बीजे न धेनु मुद्रया जममृत
रूपं ध्यात्वा प्रणवे न जलं द्वादशा वारं अभिमंत्य प्रणवे न द्वादशा वारं तर्पयेत् ॥
हृदयदेवतां तर्पयामि ॥ शिरोदेवतां तर्पयामि शिरादेवतां तर्पयामि ॥ क
वचदेवतां ता० नैव देवतां ता० ॥ अस्त्रदेवतां ता० ॥ ऊँ आत्मेवेदं सर्वं ता० ॥ ऊँ
ब्रह्मेवेदं सर्वं ता० ॥ ऊँ सर्वसर्वस्वात्मदं ब्रह्मं तर्प ॥ एवं तर्पयित्वा ॥ षुनः पंचो
पचारेण मासपूजां उक्त प्रकारेण अभ्यर्च्य ॥ पश्चादृषि लंदः ॥ देव

संध्या०

६

(7A)

ताषटंगन्यासंतप्येत् ॥ नृषिंसर्पण ॥ छंदसितण ॥ देवतांतण ॥ प्रणवेनसंसागमुदय
 सपरिवारंविष्णुस्वहृदयेउद्धायसंहारन्यासंविधायषटंगन्यासंकुलाप्रणवेणद्वा
 दशवारंजलमभिमंत्रशिरसिप्राक्ष्य ॥ पुनर्दूदशवारंजलमभिमंत्रप्राश्याच
 प्राणायामंत्रयंकुर्यात् ॥ हस्तेजलंगृहीलासंकल्पः ॥ मनसाचित्तिंयन्मेव
 चायद्वाषितंपुनः ॥ कायेनयत्कृतंकमसर्वब्रह्मार्पणंभवेत् ॥ तत्सर्वब्रह्मार्प
 णमस्त्वा ॥ पश्चाल्किस्त्रंकोपीनंअंगवस्त्रंक्षालयित्वाभिमंत्रदंडतपण
 कुर्यात् ॥ तत्त्वकारः ॥ अदौमूलपश्चाद्येमध्येद्वादशवारतः ॥ त्रयस्त्रयश्च
 ग्रंथिषुग्रंथिमध्येद्विवारतः ॥ कर्णिस्त्रंकर्णयोरुत्तरग्रेसंरूपापयेत् ॥ को
 पीनंग्रीवायांदक्षिणाग्रंरूपयेत् ॥ अगवस्त्रसहितंसर्वषांधिकोकु

सन्या०
७

तावामहस्मणिबंधेसंरुद्धाप्यजलंद्रादशवारंजभिमंश्यप्रोक्ष्याचम्यप्राण संधा
नायप्यदक्षिणोरौसंरुद्धाप्यजलमभिमंश्यप्रोक्ष्यधेनुमुदांचप्रदृश्यदंउत
र्पणंकुर्यात्तदतिदंउतर्पणंकृत्वा ततोदिक्यालगुरुज्येष्ठानमस्तुत्य॥५३२
इद्वायनमः॥५३३अनग्रये॥५३४यमाय०५४निर्क्षितये०५५वस्त्राय०५५वायु०
५५सोमाय०५५ईश्वरानाय०५५ब्रह्मणनमः॥५५उर्ध्वे०५५अनन्तायनन०॥पाताले
५५गुरुभ्यो०५५परमगुरुभ्यो०५५परमेष्टिगुरुभ्यो०५५परापरगुरुभ्यो०५५
श्रीशंकराचार्येभ्यो०५५हस्तामलकाचार्येभ्यो०५५त्रोटकाचार्येभ्यो०५५गो
विंदभगवत्यजपादचार्येभ्यो०५५गोउयादचार्येभ्यो०५५द्रवितापार्येभ्यो०॥ ७
५५विहर्णाचार्येभ्यो०५५समस्तब्रह्मविद्याप्रवर्तकाचार्येभ्यो०५५अथमहावाक्या

थप्रिवोधप्रकारंव्याख्यात्यामः ॥ तत्त्वमसिसौम्यमहावाक्यमिति ॥ प्रथमंशि
 ष्यंप्रतिशापयेद्गुरुः ॥ तेन तत्त्वमसीसम्मिन्वाक्ये त्रीणीपदानिभवति ॥ त
 तत्त्वं ॥ असीति ॥ तसदस्यापिद्वावर्थीवाच्योलक्ष्यश्वेति ॥ मायासबलं ब्रह्म
 वाच्योर्थः ॥ मायावनिमुक्तं सत्यतानन्दादिस्वरूपं लक्ष्यं लपदस्यापिद्वाव
 र्थीवाच्योलक्ष्यश्वेति ॥ रुद्धुलसूक्ष्मशरीरदृश्यपरिवेष्टितं चेतन्यं वाच्योर्थः ॥
 रुद्धुलसूक्ष्मशरीरदृश्यविनिमुक्तप्रसङ्गेतनन्यं लक्ष्यं ॥ कारणं जगतः साक्षी
 नियतेव्यभिधीयते ॥ तत्त्वमसीतिकिमरुभवामि ॥ तत्त्वमसित्यसिपदेन
 दृश्योर्लक्ष्योरैक्येवाधितेसति संसार्यसंसारिणोः कथमैक्यमितिविरो

(१)

सन्धा०

<

धिस्पुरणंभवेत् ॥ ततोजहदहलक्षणयासोयंदेवदत्तइत्यत्रयथात्तदेशकाल
परित्यागेनोभयत्रेवदत्तस्वरूपमात्रंलक्ष्यते ॥ लद्भस्यवशबलपरित्यागेनलक्षण
याद्योरैक्यमंखंडंज्ञात्वाकृतकृत्योभवेत् ॥ तदरक्षंडंकथमितिचेत् ॥ उच्यते ॥ वि
जातीयसजातीयस्वगतभेदरहितत्वादरवेद् ॥ विजातीयभेदरहितमितिनिःप्रपं
चं ॥ सजातीयभेदरहितमित्याम्भेदोनासि ॥ स्वगतभेदरहितमित्येकरसंसैधव
यनवद्विज्ञानघनं ॥ किंतुनित्यस्मृद्बुद्भस्तुतसत्यस्वभावंनिर्णयनिर्णयवंनिरं
जनंसर्वगतभवस्त्रात्रयविनिर्मुक्तञ्जसंगासच्चिदानंदानंताद्यंप्रयग्भूतंपर
ब्रह्मेवाहमस्मीतिअहमेवपरंब्रह्मात्यभेदेनावस्त्रानंसमाधिः ॥ एवमहावाक्या ॥
थंसदास्मरतोमुक्तिध्वंभवेत् ॥ तरतिशोकमात्मविदितिश्रितेः ॥ भियतेहृद

संधा०

<

ग्रथिछियंते सर्वसंशयः ॥ क्षीयंते चास्पकर्मणि तस्मि द्वस्ते परावरे ॥ तत्र कोमो
 हः कः शोक एकत्वं मनुपश्यतः ॥ अभयं वै ननक प्राप्नोसि ॥ अभयं वै ब्रह्मविदाप्नो
 ति परं ब्रह्मे वमवति ॥ तद्वैतत्पश्यन्ति वर्मदेवं प्रतिपेदेहं मनुरभवः ॥ सूर्यश्चेति
 शुक्रो मुक्तो वामदेवो मुक्तः ॥ अयमात्मा ब्रह्म इति महावाक्यार्थः ॥ अनंतरं षोडश
 महावाक्यस्परणं ॥ स एतमेव पुरुषं ब्रह्म ॥ तत्तमपश्यत ॥ इति ऋग्वेदे ॥ १ ॥ अहं
 ब्रह्मासियज्ञवेदे ॥ २ ॥ तत्त्वमसीति सामवदे ॥ ३ ॥ तमेवै कं जानाथ आमान
 मन्यो वाचो विमुचथ इत्यर्थवेदे ॥ अनेन प्रकारेण सर्वाणि वाक्यानि ज्ञात्यनि ॥
 तयोहं सो सौयो सो सोहं इति ऋग्वेदे ॥ ५ ॥ स यश्चायं पुरुषे यश्च सावादिसे स ए
 कः इति यजुर्वेदः ॥ ६ ॥ तत्त्वमसीति सा ॥ ७ प्राणो हं मस्मि प्रज्ञात्मा इत्यर्थव ॥ ८

सन्या० ९

प्रश्नानं ब्रह्माकृत०॥१॥ अहं ब्रह्मा स्मिय०॥२॥ तत्त्वम् सीति सा०॥३॥ अयम् मात्रा क्षेत्रे संध्या
 स्थ०॥४॥ एतमेव पुरुषं ब्रह्मतत्त्वम् पश्यन्॥५॥ एष तजा त्यामंतर्याम्यभवतः॥६॥ ब्रह्माहम् स्मि
 स एवं वित्त०॥ आस्माल्लोकात् त्रेत्येति च खण्डावेदानां परोरज्ञेसे सावेदां॥७॥ हिरण्य मये
 न पात्रेण सत्यस्यापि हि तं सुखं वासा दित्ये पुरुषः सो सावहं॥८॥ अंखं ब्रह्मा॥ अहम्
 वपरं ब्रह्म वास कहे वार्यम् व्ययं॥९॥ इति स्यान्विश्वितो सुक्लो बद्ध एवान्यथा भवेत्॥१॥ अ
 हमे वपरं ब्रह्म न चाहं ब्रह्मणः पथ कृ॥१॥ इत्येवं समुपायासीन ब्राह्मणो ब्रह्मणि स्तुतः॥२॥
 अहम् वपरं ब्रह्म निश्चितं चिन्ति चिन्ति तं॥३॥ चिद्रूप लाद संगे लाद वाध्य लावयलः॥४॥
 सर्वायाधि विभिन्न मुक्तं चैतन्यं च निरंतरं॥५॥ तद्वाहू मिति ज्ञात्वा कथं वर्णश्चिमी ९॥

(१०८)

भवेत् ॥४॥ अहं ब्रह्मा स्मि यो वेर स सर्वं भवति दं ॥ नाभूत्या वेश ते दे वास्त स्यात्मै
 को भवेत् द्विसः ॥५॥ अन्यो सा वह मन्यो स्मीलुपास्ते यो न्यदे वतां ॥ न स वेदो न रो ब्रह्म
 म दे वा नां यथा पशुः ॥६॥ अहं मासान चान्यो स्मि ब्रह्मै वा हं न शोकभाक् ॥ सम्भि
 दा न दस्त्वा हं नित्यमुक्तं स्वभाववान् ॥७॥ आत्मानं स तां ब्रह्म संभाव्य विहरं ति
 वे ॥ न ते षां दुष्कृतं किं चिदूष्कृतो थान वा पारः ॥८॥ क्षणं ब्रह्माह मस्मीति यः कु
 र्यादा मन्त्रित नं ॥ तन्महापातं कंहति तमः स्तर्यादयो यथा ॥९॥ अश्वाना दृष्ट्या
 जातमाकाशं बुहुदो पमं ॥ आकाशाद्वायु रुत्य ओवायु से जस्त तः पयः ॥१०॥ अद्वा
 श्वर्याथि वीजा ताततो व्रीहि यवादिकं ॥ पृथिव्यष्टपयो वन्हि वर्णे वर्यु नभस्य गो ॥११
 न भोग्या कृते तत्त्वशुद्धो स्यहं हरिः ॥ अहं विष्टरहं विष्टरहं विष्टरहं

सन्या०
१०

रिः॥१२॥ कर्त्तभोक्तादिकं सर्वतदविद्योथमेवच॥ अचक्तोहमनं तोहं गोविंदे
हमहंहरिः॥ आनंदोहमशोषोहमजोहममृतोस्यहं॥ नित्योहं निर्वकत्योहं सं
राकारोहमव्ययः॥ सम्बिदानंदस्योहपचकोशार्हतिगोस्यहं॥ १५॥ अकर्ता
हमभोक्ताहमसंगः परमेश्वरः॥ सदाप्रत्यनिधानेन चेष्टते सर्वामिद्रियं॥ १६॥
आदिमध्यात्मुक्तोहनं बद्धोहं कदाचन॥ स्वभावनिर्भलः शुद्धः सएवाहनं सं
शयः॥ १७॥ ब्रह्मेवाहनं संसारीसक्तोहमित्यावयेत्॥ अशक्तुवा न्मावयि
तुं वाक्यमेतत्सदापठेत्॥ १८॥ ध्यानयोगं नमासेकाद्वयन्त्याव्यपोहति॥ सं
वत्सरसदाभ्यासात्सिद्धिष्ठ कमवास्त्रयात्॥ १९॥ यावज्जीवं सदाभ्यासाज्जी
वन्मुक्तोभवेयतिः॥ नाहं देहोनच प्राणो नेद्रियाणि तथैवच॥ २०॥ नमगोहन १०

बुद्धिश्चनैवचित्तमहंकृतिः ॥ नाहंएथ्वीनसलिलंनचवर्णित्यानिलुः ॥ २१ ॥
 नचाकारोनशद्वश्चनचस्यर्थस्थारसः ॥ नाहंगंधोनरूपंचनमायाहंनसं
 स्त्रितः ॥ २२ ॥ मदा साक्षीस्वरूपत्वाद्वयेवास्मिकेकलं ॥ मय्येव सकलंजातं
 मयिसर्वप्रतिष्ठितं ॥ २३ ॥ भयिसर्वलयंयांतितद्वस्त्रास्प्यहमद्य ॥ सर्वज्ञोहम
 नंतोहंसर्वशसर्वशक्तिमान् ॥ २४ ॥ आनंदः सत्यबोधोहमितिब्रह्मानुभिं
 तनं ॥ अयंप्रयंचोमिथ्येवसत्यब्रह्माहमव्ययं ॥ २५ ॥ अन्नप्रमाणेवेदांतागु
 रवेनुभवस्था ॥ ब्रह्मेवाहंनसंसारानचाहब्रह्मणः पृथक् ॥ २६ ॥ नाहंदेहीन
 मिदेहः केवलोहं सनातनः ॥ एकमेवाद्वितीयं चब्रह्मनेहनास्तिकिंचनेति श्र
 तेः ॥ २७ ॥ इतिश्रीशंराचार्यविरचितंसंध्यापंचकरणमहावाक्यार्थः संपूर्ण ॥

(12)

मन्या०
११

थोस्वामिद्यासिंधोप्रार्थीयिष्यमितेधुना॥ पर्वण्यद्विनमस्कारामतुदांतुमर्हसि॥ संध्या०
 २॥ पर्वप्रियुक्तपादग्रहणपादधारणज्ञटीनमस्कारार्थम्यनुज्ञा॥ ३॥ कायेनवा
 चामनसेंद्रियेर्वबु०॥ नारायणायेति स्पृष्ट्यामि॥ ४॥ हृदयकमलमध्येहीपव
 द्वेदसारप्रणवमयमतकर्योग्निभिर्घनिगम्य॥ सुरिगुरुशिवयोगं सर्वभूतरूपमे
 कंसकृदपिमनसाबाध्यायतेयः समुक्तः॥ ५॥ दंपुस्तकं ब्रह्मेऽत्कपनामकयतेश्व
 रभृउवात्मजभिकंभरस्येद०॥ चक्रापुरीयोगमचंद्रजोसीतेनलिखितं॥ खर्धि
 परमार्थंच॥

११

मूळ प्रत पाहण्यासाठी संपर्क

इतिहासाचार्य वि.का. राजवाडे संशोधन मंडळ, धुळे
राजवाडे पथ, गल्ली नं. १, धुळे-४२४००९ (महाराष्ट्र)
दूरध्वनी क्रमांक (०२५६२) २३३८४८
Email ID : rajwademandaldhule@gmail.com